

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ (NEAR EAST UNIVERSITY)

LEFKOŞA -DİKMEN, MERSİN 10 – TURKEY TEL : (90) (392) 223 64 64 FAX : (90) (392) 223 64 61

The dissertation work of Gulden Kalioldanova Yespolova on the topic **«FORMING THE RESEARCH COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL PUPILS IN THE CONTENT OF RENEWED EDUCATION»**, written for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty «6D010200 - pedagogy and methodology of primary education», was carried out by a foreign scientific consultant, doctor, Professor Hussein Uzunboy's

REVIEW

Today's student is waiting for the order of life in the world, which depends on his ability to make the right choice for his future, make rational decisions, and adapt to the flow of changes in his life. The main form of modern education is not only the formation of qualifications of the younger generation, but also the formation of a person who is able to independently search and analyze information, as well as use it efficiently, to live and serve the rapidly changing modern day. In order to form a competitive personality, it is necessary to teach a student to search, to work independently, to observe and study, to summarize the results of research and draw conclusions, starting from elementary school.

Our generation lives in a time of unlimited choice. Today's student is waiting for the order of life in the world, which depends on his ability to make the right choice for his future, make rational decisions, and adapt to the flow of changes in his life.

In his address to the people of Kazakhstan «Growing welfare of Kazakh citizens: increase in income and quality of life», Elbasy N.A. Nazarbayev noted that «in education, the main focus is on the 4K model: the development of creativity, critical thinking, communication skills and the ability to work in a team». The desire of children to explore something is a biological phenomenon. The constant desire to explore something is a characteristic feature of the child's character. He wants to constantly learn about his environment. The desire of the child to learn something encourages him to engage in research activities.

Starting from elementary school, the introduction of research activities creates conditions for students to learn, master, compose new things, express their thoughts, find the best ideas and make decisions, that is, to form a competent student in accordance with the course of the XXI century.

Today, the main focus of the education system is to teach students to think, to teach them the necessary ways to solve various problems that arise at

any age. In accordance with the new requirements, one of the main tasks at the stage of providing the learning process with new content based on new ideas is to prepare the student for life in the real world. We can say that the updated educational programs, which have already been put into effect, fallout of these requirements.

In this regard, the topic of the dissertation work of doctoral student G.K. Yespolova «Formation of research competencies of primary school pupils in the updated content of education», is one of the most interesting and relevant at the moment.

G. K. Yespolova's dissertation consists of an introduction, two sections, a conclusion, a list of references and appendices. The **first section**, entitled «Scientific basis for the formation of research competence of primary school pupils» identifies the theoretical foundations of the topic, considered in psychological and pedagogical works, analyzes the research activities of primary school students on the basis of updated educational content; a structural and content model of the formation of research competencies of primary school students has been developed, considering the features of research activities in the cognitive learning of elementary school pupils and the formation of research competencies of elementary school pupils.

Implementation of research competencies in the classroom and extracurricular activities of students in the **second section**, entitled «Methods of formation of research competencies of primary school pupils in the context of teaching updated educational content on the subject of natural science» describes the methods of formation of research competencies of primary school pupils and shows how they can be used in the educational process; considering ways to implement research competence in the educational and cognitive activities of schoolchildren in natural science subjects; the results of experimental work during the study were identified. Was developed a special program **«Young Researcher»** on the subject of natural sciences and compiled a workbook **«I learn to create a project»**. Within the framework of the research topic, was prepared the stages of the creation of research lessons and provide examples of lessons in natural science subjects. Creating a research lesson is an attempt by the teacher to create a problem situation, effectively organize its search. The peculiarity of this notebook is that it has a positive impact on the quality of knowledge and teaches students to understand and accept new concepts, quickly adapt to changing situations throughout their lives, think constructively and navigate the flow of information, clearly and accurately express their thoughts in front of the group, convince the listener, and also confirms our hypothesis. A comparative analysis of the results of elementary school students at the beginning and end of an organized pedagogical experiment on the topic is considered, as well as the results of the experiment are shown using special tables and diagrams.

The **conclusion** sets out general conclusions, prospects for further study of this problem.

In conclusion, it should be noted that the dissertation work is written in a fairly systematic manner, fully justified both in terms of its content, logical position and systematic position. The main scientific results of the study are formulated in a reasoned way from the point of view of psychological and pedagogical sciences.

The main conclusions, theoretical and practical results of G. K. Yespolova's dissertation research are published in the publication included in the Scopus database, in scientific publications recommended by the Committee for Control in the Sphere of Education and Science of the Ministry of Education and Science Republic of Kazakhstan, in the materials of international conferences of the Republic of Kazakhstan and abroad (by individual and co-author).

The content of the dissertation, the conclusions of the sections are based on the research work organized by the researcher. We can say that the dissertation work is one of the most important works for pedagogical science, because this work has found its solution to one of the most pressing problems of pedagogical science today.

Having received a lot of information on this topic, I suggest that in the future this interesting, informative topic should be further considered and continued in terms of continuity in the system «kindergarten – elementary school».

G.K. Yespolova's dissertation work in the specialty «6D010200 - pedagogy and methodology of primary education» meets the requirements Committee for Control in the Sphere of Education and Science of the Ministry of Education and Science Republic of Kazakhstan and fully deserves the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty «6D010200 - pedagogy and methodology of primary education».

I consider Gulden Kalioldanova Yespolova's doctoral dissertation on the topic «Forming the research competence of primary school pupils in the content of renewed education» worthy to be submitted for defense to the established dissertation Council for the defense of dissertations for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty «6D010200 – pedagogy and methodology of primary education» at the NJ SC «Zhetysu University named after Ilyas Zhansugurov».

Reviewer:

Foreign scientific consultant

Near East University

Professor, doctor (Northern Cyprus, Turkey)

H. Uzunboylu

Ағылшын тілінен қазақ тіліне аударма

6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін жазылған Есполова Гульден Калиолдановнаның **«ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНДА БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫң ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ»** тақырыбындағы диссертациялық жұмысына Шетелдік ғылыми кеңесші, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Хусейн Узунбайлының

ШІКІРІ

Қазіргі кездегі білім беру ісінің негізгі нысаны - жас үрпактың біліктілігін ғана қалыптастырып қоймай, олардың бойында ақпаратты өздері іздең табатын және талдай алатын, сонымен қатар оны ұтымды пайдалана білетін, жылдам өзгеріп жатқан бүтінгі күнге лайықты өмір сүріп, қызмет етуге қабілетті тұлғаны қалыптастыру болып отыр. Бәсекеге қабілеті жетілген тұлғаны қалыптастыру үшін оқушыны ізденушілікке, өз бетінше жұмыс жасауға, бақылау мен зерттеуге, зерттеу нәтижелерін жинақтап, корытынды жасай білуге үйрету бастауыш сыныптан басталуы қажет.

Біздің үрпак таңдауына шексіз мүмкіндік туған заманда өмір сүріп жатыр. Бүтінгі оқушыны әлемде болашағына дұрыс таңдау жасай алатын, ұтымды шешім қабылдай алатын, сондай-ақ өзінің өміріндегі өзгерістер ағымына икемделе білетін қабілетіне байланысты өмір сүру тәртібі күтіп тұр.

Елбасы Н.Ә. Назарбаев «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты халықта жолдауында «Білім беру ісінде 4К моделіне: креативтілікті, сынни ойлауды, коммуникативтілікті дамытуға жіне командада жұмыс істей білуге басты назар аударылуда» деп атап өткен. Балалардың бір нәрсені зерттеуге деген талпынысы биологиялық құбылыс. Үнемі бір нәрсені зерттеуге деген талпыныс баланың мінезіне тән қасиет. Ол өзін қоршаған органды үнемі танып білгісі келеді. Баланың бір нәрсені зерттеп білсем деген талпынысы, оны зерттеу іс-әрекетіне итермелейді.

Бастауыш сыныптан бастап зерттеушілік әрекетке баулу – оқушыларға жаңаны танып, игеріп, құрастыра білуге, өз ойын жеткізуғе, көп идеялардың арасынан қолайлысын тауып, шешім қабылдай білуге жағдай туғызады, яғни XXI ғасыр ағымына сай құзыретті оқушы қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Бүтінгі күні білім беру жүйесі алдында оқушыны ойлануға баулу, қай жаста болмасын алдынан шығатын түрлі проблеманы шешуге қажетті әрекет тәсілдерін үйрету басты назарда тұр. Жаңа талаптарға сәйкес оқыту үдерісін тың идеяларға негізделген жаңа мазмұнмен қамтамасыз ету кезеңіндегі ең басты міндеттердің бірі – оқушыны шынайы әлем жағдайындағы өмірге дайындау болып табылады. Қазіргі таңда қолданысқа енген жаңартылған білім беру бағдарламалары осы талаптардан шығып отыр десек болады.

Осыған орай, докторант Г.К. Есполованың «Жаңартылған білім беру мазмұнында бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік құзыреттілігін қалыптастыру» атты диссертациялық жұмысының тақырыбы қазіргі кездегі қызықты, ері өзекті тақырыптардың бірі.

Г.К. Есполованың диссертациясы кіріспеден, екі бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. «Бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік құзыреттілігін қалыптастырудың ғылыми негіздері» деп аталатын **бірінші бөлімде** тақырыптың теориялық негіздері айқындалып, психологиялық-педагогикалық еңбектерде қарастырылып, бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік әрекеттерін жаңартылған білім мазмұны негізінде талдау жасалады; бастауыш сыйып оқушыларын оқу-танымдағы зерттеушілік әрекеттерінің ерекшеліктері және бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік құзыреттілік әрекеттерін қалыптастыру мәселесін қарастырып, бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік құзыреттіліктерін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі әзірленген.

«Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында жаратылыстану пәнінен бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік құзыреттіліктерін қалыптастырудың әдістемесі» деп аталатын **екінші бөлімде** бастауыш сыйып оқушыларының зерттеушілік құзыреттіліктерін қалыптастырудың әдістәсілдеріне сипаттама беріп, оку үдерісінде қолданылу жолдарын көрсеткен; жаратылыстану пәнінде оқушылардың оқу-танымдық әрекетіндегі зерттеушілік құзыреттілігін жүзеге асыру жолдарын қарастырып; зерттеу барысындағы тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелері айқындалған. Жаратылыстану оку пәні бойынша арнайы «**Жас зерттеуші**» бағдарламасын әзірлеген мен **«Жоба жазып үйренемін»** атты жұмыс дәптерін құрастырған. Зерттеліп отырған тақырыптың аясында зерттеу сабактарын құру кезеңдерін дайындаپ, жаратылыстану оку пәнінен сабактардың ұлгасін берген. Зерттеу сабагын құру - мұғалімнің мәселелік жағдаятты тудыруы, оны іздеуді тиімді ұйымдастыруы болып табылады. Зерттеу сабагы мен жұмыс дәптерінің ерекшелігі білім сапасына оң әсер ететіні және оқушыларды жаңа тұжырымдарды түсінуге, қабылдай білуге, бүкіл өмір бойы өзгермелі жағдайларға тез икемделуіне, сындарлы ойлай білуге және ақпараттар ағынын бағдарлай алуға, топтың алдында өз ойын анық, дәл жеткізуға, тыңдаушысын иландыра білуге үйрететіні анық. Тақырып бойынша ұйымдастырылып жүргізілген педагогикалық эксперименттің нәтижелерін толық көрсете білген.

Қорытындыда жалпы тұжырымдар, аталған проблеманы одан ері зерттеу перспективалары баяндалды.

Корытындылай келе, диссертация жұмысы жеткілікті дәрежеде жүйелі түрде жазылған, оның мазмұны, логикалық ұстанымы және жүйелік ұстанымы түрғысында да толық негізделген. Зерттеудің негізгі ғылыми нәтижелері психологиялық-педагогикалық ғылымдар түрғысынан дәлелді түрде тұжырымдалған.

Г.К. Есполованың диссертациялық зерттеуінің негізгі тұжырымдары, теориялық және практикалық нәтижелері Scopus деректер қорына енетін жарияланымда, ҚР БжФМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, Қазақстан Республикасы және шетелдік халықаралық конференция материалдарында жарық көрген (жеке және қоса авторлық бойынша).

Диссертациялық жұмыстың мазмұны, бөлімдер бойынша жасалған тұжырымдар зерттеушінің өзі ұйымдастырған ғылыми зерттеу жұмыстарының негізінде жасалған. Диссертациялық жұмысты педагогика ғылымы үшін маңызды еңбектің бірі деп айтуға болады, ойткені бұл еңбекте педагогика ғылымының бүгінгі күндегі өзекті мәселесінің бірі өз шешімін тапқан.

Осы тақырып төңірегінде көптеген мағлұматтарды ала отыра, келешекте осы қызықты, танымдық тақырыпты ары қарай «бала бақша – бастауыш сынып» жүйесінде сабактастық тұрғысынан көнінен қарастырып, жалғастырса деген ұсынысым да бар.

Г.К. Есполованың «6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша диссертациялық жұмысы ҚР БжФМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің қоятын талаптарына сәйкес келеді және «6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға толық лайықты.

Гульден Калиолдановна Есполованың «Жаңартылған білім беру мазмұнында бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік құзыреттілігін қалыптастыру» тақырыбындағы докторлық диссертациясын «Ілияс Жансүтіров атындағы Жетісу университеті» КЕ АҚ жанындағы 6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертацияларды қорғау жөніндегі құрылған диссертациялық кеңеске қорғауға ұсынуға лайықты деп есептеймін.

Пікір беруші:

Шетелдік ғылыми кеңесші

**Таяу Шығыс университеті профессор,
доктор (Солтустік Кипр, Түркия)**

Х. Узунбайлы

Ағылышын тишинен қазақ тіліне аударған Алчамбаева Сания Ардактыевна
Колы _____ 30.11.2021 жыл

Алчамбаева Сания Ардактыевна

город Талдыкорган Алматинской области Республики Казахстан
Тридцатое ноября две тысячи двадцать первого года.

Я, **Сейтова Гаухар Улухмановна** нотариус нотариального округа
Алматинской области, действующая на основании государственной лицензии
№ 13017674, выданной Комитетом регистрационной службы и оказания
правовой помощи Министерства юстиции Республики Казахстан от
14.11.2013 года, свидетельствую подлинность подписи переводчика
Алчамбаевой Сании Ардактыевны. Личность переводчика установлена,
дееспособность и полномочия проверены.

Зарегистрировано в реестре за №1670

Взыскано- 1 547 тенге

Нотариус

ES0804358180391172672I5400686

Нотариалтық іс-арекеттің бірінші немірі / Уникальный номер нотариального действия